

GENERÁCIÓVÁLTÁS A MAGYAR AGRÁRIUMBAN

CIKK

2025. szeptember

TARTALOMJEGYZÉK

1. Vezetői összefoglaló	2
2. Tanulmány	3
2.1. Bevezetés	3
2.2. A magyar állapot kontextusba helyezése az Európai Unió viszonylatában	3
2.2.1. Az átlagos hektárnagyság életkor szerint az Európai Unióban	4
2.2.2. Az életkor szerint birtokolt területnagyság aránya az összes mezőgazdasági területhez viszonyítva az Európai Unióban	7
2.3. A gazdaságátadás fontossága és hazai ösztönzése	9
2.4. Jó gyakorlatok	14
2.4.1. Mentori programok.....	14
2.4.2. Bérleti földmodellek: a fiatalok helyzetbe hozása.....	14
2.4.3. Nem családi öröklések ösztönzése	15
2.4.4. Célzott képzések a fiataloknak	15
2.5. Konklúzió	15

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A kutatás célja a mezőgazdasági generációváltás vizsgálata Magyarországon, amit kontextusba helyezünk az Európai Unió tagországaival, különös tekintettel a gazdálkodók birtokméreteire (korcsoportonként: 40 év alatti, 40-55 év közötti, 55 év feletti), a gazdák által üzemeltetett területarányokra, a generációváltás ütemére, a hazai forrás támogatásra és azok eredményeire (régiós változás 2010 és 2023 között).

Általános trend Európában is, hogy a gazdák átlagéletkora emelkedik, a fiatalok aránya csökken. A fiatal gazdák kisebb birtokokat üzemeltetnek, mint az idősebbek, de amíg Észak- és Közép-Európában nagyobb és modernebb gazdaságok vannak, addig a mediterrán országoknál az elaprózottság a jellemző. A fiatal gazdák az EU mezőgazdasági területének kis részét birtokolják (10-25 százalék), ami érzékennyé teszi a fenntarthatóságot, mert belépési korláttal küzdenek, viszont a fiatal gazdák nyitottabbak az innovációra.

Magyarországon az átlagéletkor 58 év, míg az 55 év feletti gazdák aránya 60 százalékra tehető. Pozitívabb kép, hogy itthon a fiatalok nagyobb birtokmérettel rendelkeznek (25 hektár), mint az idősebbek (19 hektár), de az idős gazdálkodók aránya az egyik legmagasabb az EU-ban. A KSH felméréséből kiderül, hogy az idősebb gazdák több, mint fele nem tervezi a gazdaság átadását, ami nem kedvez a fiatalok belépésének. Vizsgáltuk a Vidékfejlesztési Programban külön erre a célra folyósított forrástámogatások (fiatal termelők számára nyújtott induló támogatás) régiós eloszlását, ami az alföldi régiókban volt a legmagasabb összeg, de az öregedés 2010-hez képest itt így is jelentősebb, mint más régiókban.

A fiatal gazdák bevonása stratégiai fontosságú, mivel innovációt, termelékenységet, valamint magasabb fokú együttműködési hajlandóságot teremtenek. Európában vannak pozitív példák (Ausztria, Lengyelország, Franciaország), ahol alkalmaznak jó gyakorlatokat (pl. tanácsadói/mentorhálózat, állami földbérleti rendszer fiataloknak, földforgalmi szervezetek elővásárlási joggal és részletfizetéses földvásárlás), amiket érdemes lenne átgondolnia a hazai döntéshozóknak. Ugyanakkor a magyar kormány által indított új támogatási programokkal is hatékonyan lehet bevonítani a fiatal gazdákat az agráriumba, ráadásul ez összhangban van az agrártárca 2021-ben létrehozott törvényével.

2. TANULMÁNY

2.1. Bevezetés

A magyar mezőgazdaság hosszú évek óta jelentős átalakuláson megy keresztül: földstruktúra-változás, birtokméret-eloszlás, gazdálkodói generációk elöregedése. Az Európai Unióhoz való csatlakozás óta a hazai agrárszektor fokozottan integrálódott az uniós szabályozásokba, támogatási rendszerekbe és piaci mechanizmusokba, ugyanakkor a generációváltás kérdése továbbra is az ágazat kritikus kihívásai közé tartozik. A birtokméret és a gazdastruktúra életkor szerinti vizsgálata lehetővé teszi annak feltárását, hogy a fiatalabb és idősebb gazdálkodók között milyen különbségek mutatkoznak, és ezek milyen hatással vannak a mezőgazdasági termelés hosszú távú fenntarthatóságára.

Az európai mezőgazdaság egyik sarkalatos pontjaként jelenik meg a gazdálkodói társadalom elöregedése. Ezzel a kihívással Magyarországnak is szembe kell néznie, így érdemes vizsgálni, hogy uniós viszonylatban milyen pozíciót foglalunk el, hogyan alakul a birtokméret a fiatalabb és idősebb generációk körében, milyen jó gyakorlatok segítik vagy éppen akadályozzák a változást.

2.2. A magyar állapot kontextusba helyezése az Európai Unió viszonylatában

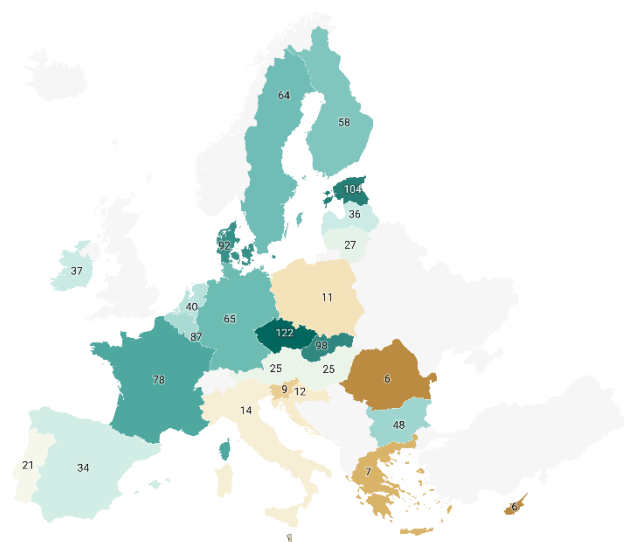

2.2.1. Az átlagos hektárnagyság életkor szerint az Európai Unióban

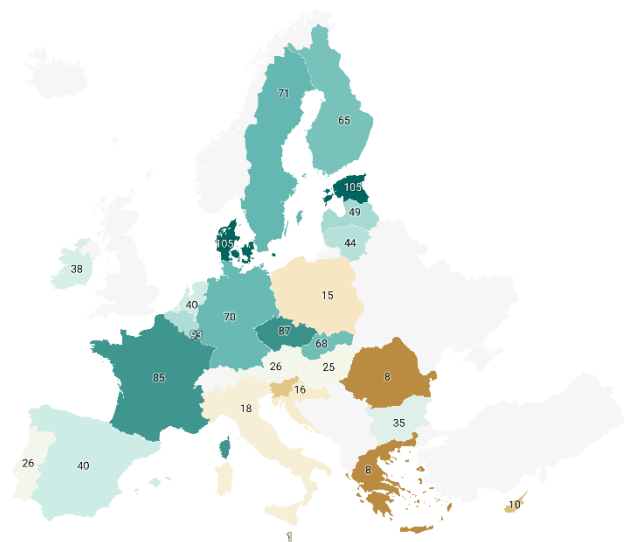
1. ÁBRA: AZ EGY GAZDASÁGRA JUTÓ HEKTÁRNAGYSÁG ÉLETKOR SZERINT (HA/ÜZEM), 2020¹

¹ Felső ábra: 40 év alattiak; Középső ábra: 40 és 55 év közöttiek; Alsó ábra: 55 év felettiek

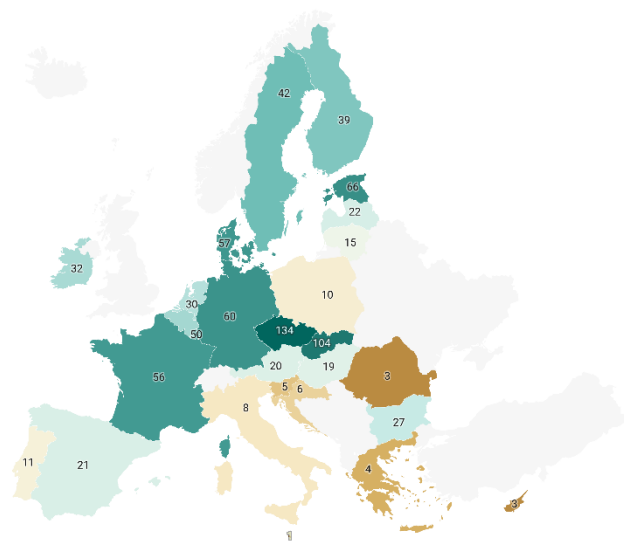

Created with Datawrapper

Created with Datawrapper

Created with Datawrapper

Forrás: EUROSTAT adatok alapján, Századvég-szerkesztés

- + **A 40 év alatti gazdálkodók birtokméretei az Európai Unióban:** Az adatok alapján a fiatal gazdák által működtetett gazdaságok mérete 1 hektártól (Málta) egészen 105 hektárig (Dánia, Észtország) terjed. Magyarországon a 40 év alatti gazdák átlagos birtokmérete 25 hektár, ami az uniós mezőny alsó harmadában helyezkedik el. A birtokméret nem csupán gazdálkodói generáció kérdése, hanem mélyebb szerkezeti és történeti tényezők eredménye. Az olyan országokban, mint Dánia, Észtország, Csehország és Franciaország, a fiatal gazdák átlagosan 70-105 hektár közötti gazdaságokat üzemeltetnek. A nagyobb birtokméretek lehetővé teszik a fiatal gazdák számára, hogy korszerű technológiát alkalmazzanak és versenyképes működést érjenek el, viszont a magas belépési költségek miatt csak kevesen képesek gazdaságot indítani. A déli és mediterrán országokban (Görögország, Olaszország, Románia) a fiatal gazdák sokkal kisebb területen dolgoznak. Náluk az öröklési rendszer következtében a birtokszerkezet elaprózódott, és az sem segít, hogy az ottani agráriumban jelentős a tőkehiány. Ebben a régióban még a kézimunka-igényes termelési struktúrák (pl. szőlő és olíva) is népszerűek, és ezek esetében nem érdek a nagy birtokszerkezet.
- + **A 40-55 év közötti gazdálkodók birtokméretei az Európai Unióban:** Ez a korosztály kulcsszereplő, hiszen egyszerre rendelkezik gyakorlati és szakmai tapasztalattal, felhalmozott tőkével, és még aktívan részt vesz a mezőgazdasági termelésben. A nagyüzemi koncentráció Csehországban, Észtországban, Szlovákiában és Dániában magasabb ennél a csoportnál, míg az aprózódott birtokstruktúra ugyanúgy a mediterrán országokra jellemző.
- + **Az 55 év feletti gazdálkodók birtokméretei az Európai Unióban:** Csehország és Szlovákia kiemelkedik a legnagyobb átlagos birtokméretekkel, ami a poszt szocialista örökségnek köszönhető, ahol a korábbi szövetkezeti gazdaságok teljes egészében nagybirtokká alakultak.² Hasonlóan nagy (55 hektár feletti), de stabilabb, technológiailag fejlettebb gazdaságok találhatók Észtországban, Németországban, Dániában és Franciaországban.

Következtetésekként az Európai Unió tagországaiban a fiatal gazdák által működtetett birtokok átlagosan kisebbek, mint a középkorú vagy idősebb gazdák birtokai. Magyarországon ezzel szemben a fiatal gazdák birtokmérete 25 hektár, és épp az 55 év felettek rendelkeznek 19 hektárral, tehát a trend fordított. Korcsoporttól függetlenül az észak- és közép-európai országokban a fiatal és középkorú gazdák is nagyobb gazdaságokat üzemeltetnek. Ezek a nagy birtokméretek elősegítik a modern gépesítést és a versenyképes működést.³

² <https://www.mdpi.com/2071-1050/17/1/104>

³ <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/3/1210>

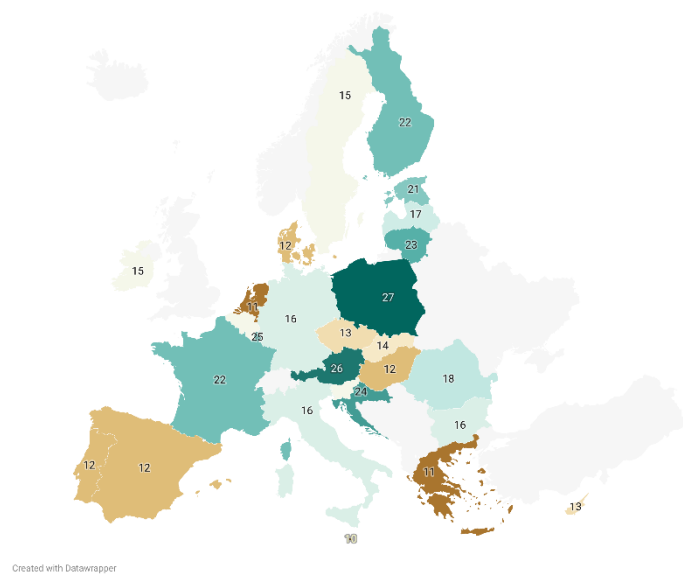

2.2.2. Az életkor szerint birtokolt területnagyság aránya az összes mezőgazdasági területhez viszonyítva az Európai Unióban

2. ÁBRA: AZ EGYES KORCSOPORTOK ÁLTAL TULAJDONOLT TERÜLETNAGYSÁG ARÁNYA AZ ÖSSZES MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETHEZ VISZONYÍTVA (%), 2020⁴

⁴ Felső ábra: 40 év alattiak; Középső ábra: 40 és 55 év közöttiek; Alsó ábra: 55 év felettiek

- + **A 40 év alatti gazdálkodók által birtokolt területarányok az Európai Unióban:** A korcsoportnál általánosságban elmondható, hogy az EU mezőgazdasági területének kis részét üzemeltetik, amiből az következik, hogy a generációváltás lassan halad. Lengyelországban, Ausztriában, Horvátországban és Litvániában 25 százalék körüli arány figyelhető meg, amely a legmagasabb az uniós összevetésben. A kisebb családi gazdaságok dominanciája magasabb, és ez a portfólió könnyebbséget jelent egy fiatal belépőnek. Ezzel szemben alacsonyabb az arány Hollandiában, Spanyolországban, Portugáliában, Görögországban és Magyarországon (11 és 13 százalék között helyezkednek el).
- + **A 40-55 év közötti gazdálkodók által birtokolt területarányok az Európai Unióban:** A korcsoportba tartozó gazdálkodók az EU mezőgazdaságának gerincét alkotják, átlagosan a földterületek 37 százalékát üzemeltetik. Ausztriában, Franciaországban, Hollandiában, Romániában és Finnországban a középkorú gazdálkodók aránya stabil (bőven 40 százalék felett), de Portugáliában, Olaszországban vagy Görögországban ez az arány már jóval alacsonyabb (27 és 32 százalék között). Magyarországon a 40-55 év közötti gazdálkodók az összes mezőgazdasági terület 35 százalékát üzemeltetik, ami kissé elmarad az uniós átlagtól.
- + **Az 55 év feletti gazdálkodók által birtokolt területarányok az Európai Unióban:** Az előregedés legnagyobb mértékben Portugáliát (57 százalék), Spanyolországot (55 százalék) és Magyarországot (53 százalék) sújtja. A dél-európai országok esetében a jelenséghez hozzájárul az urbanizáció és a magas munkanélküliség, míg hazánkat inkább az iparágban eluralkodó gazdasági bizonytalanság fenyegeti. Ezek a magas arányok hosszú távon veszélyeztetik a mezőgazdaság fenntarthatóságát. Ezzel szemben Ausztriában és Lengyelországban az 55 év feletti aránya alacsonyabb, ráadásul a 40 év alattiak arányában is vezető szerepet töltenek be. Franciaországban szintén kedvező a helyzet a családi és szövetkezeti modelleknek köszönhetően.

2.3. A gazdaságátadás fontossága és hazai ösztönzése

A legutóbbi mezőgazdasági összeírás adatai szerint a gazdálkodók átlagéletkora folyamatosan növekszik, és a gazdaságirányítók átlagos életkora 2023-ban 58 év volt. Ezzel szemben a 40 év alatti gazdálkodók aránya mindössze 10 százalék körül mozog.⁵ Az előregedés folytonos, hiszen 2023-ban a 65 éves vagy annál idősebb mezőgazdasági vezetők aránya 37 százalékra emelkedett, míg ez 2013-ban csupán 29 százalék volt.⁶ Sőt, a mezőgazdasági irányítók 60 százaléka 55 év feletti.⁷

A tendencia hosszabb távon tartó fennállása veszélyezteti a termelési potenciál fenntarthatóságát. Miközben a mára kialakult helyzetnek több történeti oka is van, ma a fiatal gazdák alacsony aránya elsősorban a tőkeigényességből fakad. Egyrészt a föld- és géparak folyamatosan emelkednek, így a pályakezdők ezeket még támogatások útján sem tudják megengedni maguknak. Másrészt a családi gazdaságok átadása gyakran elhúzódó és konfliktusokkal terhelt folyamat, amelyet a jogi, öröklési és finanszírozás-szabályozási környezet tovább bonyolít.

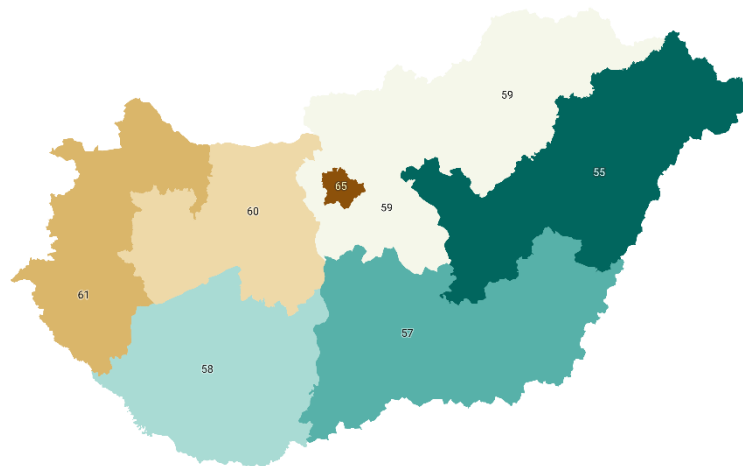
⁵ <https://agraragazat.hu/hir/agrar-agrarium-generacio-gazdasag-mezogazdasag/>

⁶ <https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/agrarium-2023-vegleges-adatok/index.html>

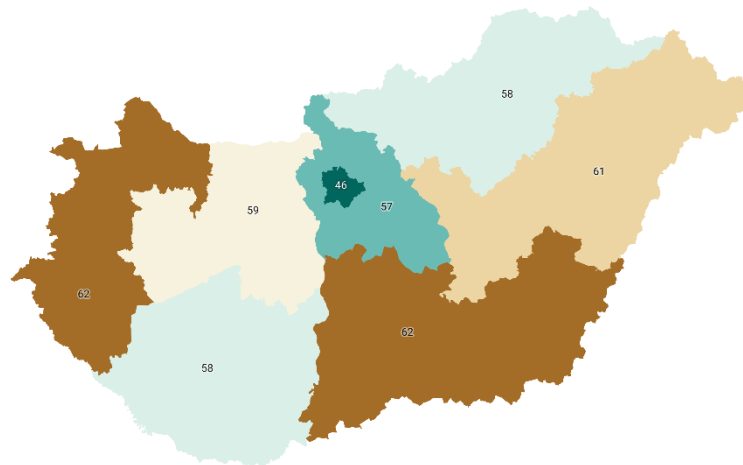
⁷ <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/mezogazdasagi-termeles/108127-fobb-trendek-az-agrariumban>

**3. ÁBRA: A GAZDÁLKODÓK ARÁNYA AZ EGYÉNI GAZDASÁGOKBAN TERÜLETI
EGYSÉGENKÉNT AZ 55 ÉV FELETTI KORCSOPORTBAN [%]⁸**

Created with Datawrapper

Created with Datawrapper

Forrás: KSH adatok alapján, Századvég-szerkesztés

A 2010-ben és 2023-ban elvégzett agrárcenzus adatai jó lehetőséget kínálnak arra, hogy megnézzük, milyen változások történtek régiós vonatkozásban az 55 év feletti gazdák arányában. A legnagyobb pozitív változás Budapesten történt, ahol közel 20 százalékkal alacsonyabb lett ez az arány. Érdemi javulás következett be Pest régióban, Közép-Dunántúlon és Észak-Magyarországon. Stagnálás figyelhető meg Nyugat-Dunántúlon és Dél-Dunántúlon, míg öregedett a gazdatársadalom aránya az alföldi térségben (Észak- és Dél-Alföld), hozzávetőlegesen 5-6,5 százalékkal. Ezek a folyamatok nem meglepőek, a birtokszerkezet a nagyobb gazdaságok irányába billent. A tőkeerősebb, idősebb gazdák hosszabb ideig képesek megtartani a földjeiket, miközben a fiatalabbak belépése lassabb folyamat. Elmondható, hogy a generációváltás térben egyenlőtlenül halad előre. Míg a fővárosi térségben felgyorsult, addig az Alföldön tartósan magas maradt az idősebb gazdák aránya. Ez hosszú távon a versenyképesség és az innovációs potenciál csökkenésének kockázatát hordozza.

Magyarországon a korstruktúra némileg kedvezőtlenebb az EU átlagánál. Kutatások bizonyítják, hogy a fiatal gazdák által irányított üzemek termelékenysége magasabb, mint az idősebbeké: a magasabb végzettség jellemzően együtt jár az innovatív technológiák

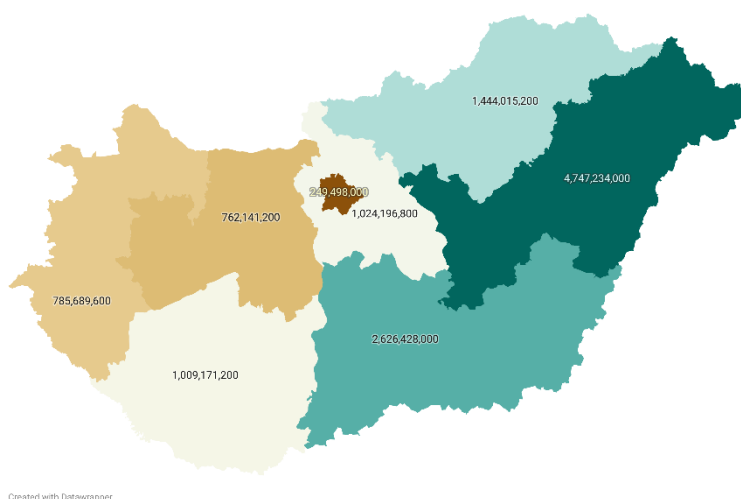
⁸ Felső ábra: 2010; Alsó ábra: 2023

alkalmazásával.⁹ A fenntartható mezőgazdaság és az élelmezési kockázatok érdekében átfogó kormányzati stratégiára van szükség, hogy megkezdődhessen a mezőgazdasági szereplők fiatalítása.

A magyar kormány 2025-ben két új támogatási pályázatot hirdetett a mezőgazdasági generációváltás elősegítése érdekében. A „Gazdaságátadási együttműködés támogatása” 10 milliárd forintos keretösszeggel indul, amivel segíti a nyugdíjkorhatárhoz közelítő vagy azt betöltött gazdák üzemátadását.¹⁰ A „Generációs megújulás támogatása” 22 milliárd forinttal működik, és ez a fiatal gazdaságátvevőknek nyújt egyösszegű, általány jellegű vissza nem térítendő támogatást.¹¹ A támogatás mértéke az átvett gazdaság méretétől függően változik, így differenciáltan segíti a kisebb és nagyobb üzemeket. Ezek a pályázatok illeszkednek a „Fiatal gazda” konstrukcióhoz, de itt már lényeges elem, hogy nem csak a fiatalabb gazdákat inspirálja, hanem az idősödő generációk számára is vonzó alternatívát biztosít.

4. ÁBRA: A 2014-2020-BAN MEGÍTÉLT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG (FT)¹²

Forrás: palyazat.gov.hu adatok alapján, Századvég-szerkesztés

A legnagyobb támogatási összeggel az Észak-Alföld rendelkezik. Paradox módon észrevehető, hogy annak ellenére, hogy Észak-Alföld és Dél-Alföld kapta a legnagyobb forrástámogatást, itt nőtt leginkább az 55 év felettek aránya. Budapesten a legalacsonyabb az érték, ami jelzi a főváros agrárszerepének korlátozottságát. A korábban bemutatott adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a forrástámogatás nagysága nem mindig gyorsítja közvetlenül a generációváltást, mert az idősebb gazdák gyakran nem adják át a gazdaságot, még akkor sem, ha a fiatalok belépése támogatott. Ezen felül a támogatás mértékének felső határa 20 millió forint volt (átlagosan 15 millió körüli összeg), amivel nem lehet érdemi nagygazdaságokat (ilyen szervezetek bőven találhatók az Alföldön) vagy földterületeket vásárolni, csupán a kezdeti belépéshez ad némi ösztönzést.

⁹ Hamza, E. (2022). A generációváltás akadályai és ösztönzői a magyar mezőgazdaságban. *Gazdálkodás*, 66(1), 3–27

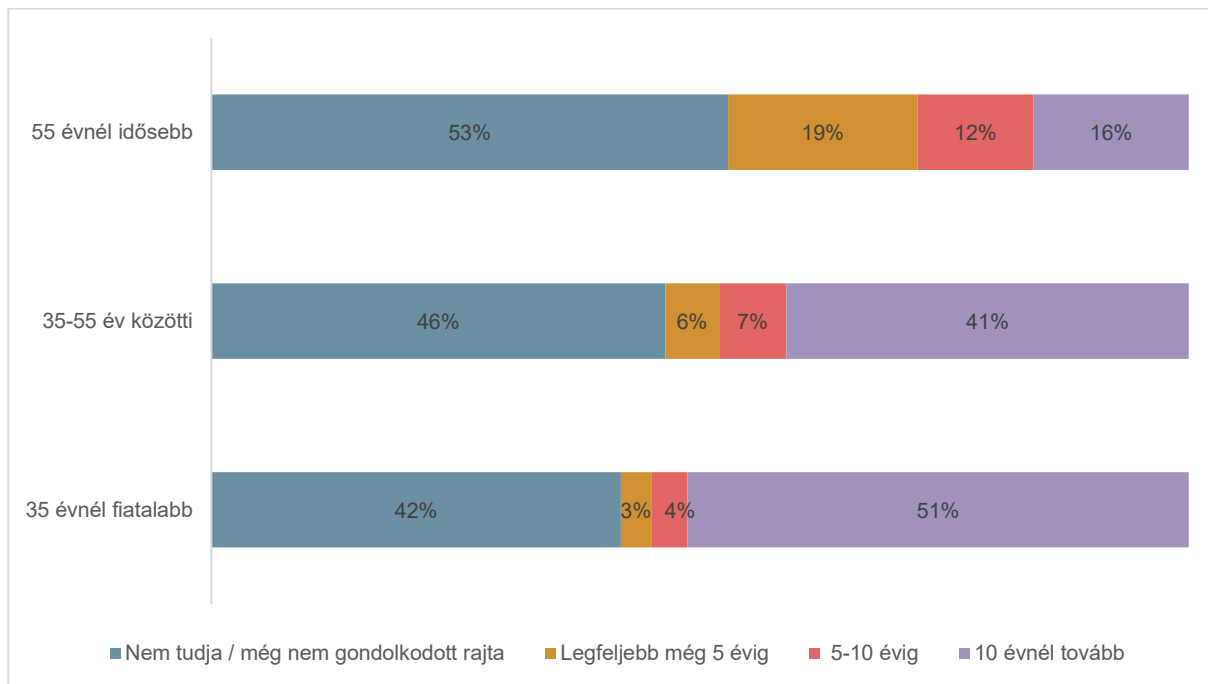
¹⁰ <https://kap.gov.hu/tamogataskap-rd07-1-25>

¹¹ <https://kap.gov.hu/tamogataskap-rd06-1-25>

¹² VP-6.1.1-16 - A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás

**5. ÁBRA: HÁNY ÉVET TERVEZ MÉG AZ EGYÉNI GAZDASÁG VEZETÉSÉVEL
FOGLALKOZNI? AZ EGYÉNI GAZDASÁG IRÁNYÍTÓJÁNAK KORCSOPORTJA
SZERINT [%]**

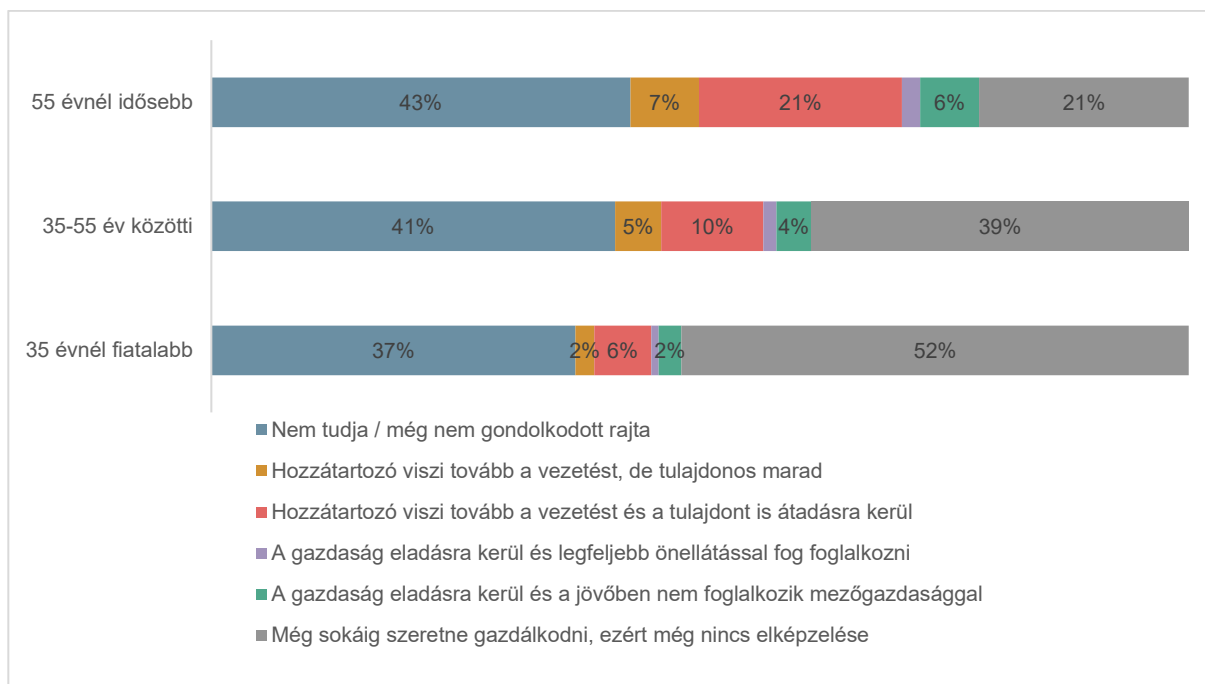

Forrás: KSH adatok alapján, Századvég-szerkesztés

A korábban vizsgált korstruktúra mellett az 5. ábra megmutatja, hogy a különböző korcsoportokban mik a jövőbeli szándékok. Magától értetődő dolog, hogy minél fiatalabb korban van egy adott gazdálkodó, annál tovább képzei el magát az ágazatban. A középgeneráció még nem készül a visszavonulásra, hosszabb távon aktív maradna, de ez kitolhatja a fiatalabb generáció belépési korlátját. Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy az 55 év feletti gazdáknak több mint fele (53 százalék) még nem gondolkodott a kilépésen, tehát nincs átadási stratégiája. Az utódlástervezés hiánya kitolhatja az átadás időpontját, vagy az kényszerhelyzetben is bekövetkezhet.

6. ÁBRA: HOGYAN KÉPZELI EL AZ EGYÉNI GAZDASÁG JÖVŐJÉT? AZ EGYÉNI GAZDASÁG IRÁNYÍTÓJÁNAK KORCSOPORTJA SZERINT, 2023 [%]

Forrás: KSH adatok alapján, Századvég-szerkesztés

A fiatal generációnál nincs jelen az eladás, érthető okokból a folytatási szándék dominál. A középkorú gazdálkodók jelentős része nem gondolkodott a kérdésen, ráadásul még sokáig szeretnének ezzel foglalkozni. Ugyanakkor már van egy csoport, akik tervezik az átadás bizonyos formáját (feltehetően a korcsoporton belüli idősebb réteg), de az eladás itt sincs napirenden. Az idősebbeknél megint előkerül, hogy erős a bizonytalanság és a halogatás, de 21 százalékuk már tervezi az átadást. Ugyanekkora részük szeretne még sokáig gazdálkodni, az eladási szándék elenyésző.

A két adatsorból azt a következtetést lehet levonni, hogy a többség (az idősebbek is) hosszabb távra tervez, vagy nem tudja pontosan, mikor fejezi be. Ráadásul az utódlási elképzelések is bizonytalanok. Az idősebb gazdák bizonytalansága miatt a fiatalabbak sem tudnak gyorsan belépni az ágazatba.

Az agrártárca törvényt léptetett érvénybe, hogy elősegítsék a mező- és erdőgazdaságok, mint egyedi vagyonösszeségek átadását a következő generációk számára, különös tekintettel a családtagokra.¹³ Kulcsfeltétel, hogy a gazdaságátadó érje el az öregségi nyugdíjkorhatárt (vagy legfeljebb 5 éven belül érje el azt), továbbá mező- vagy erdőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozó vagy őstermelő legyen, aki legalább 10 éves tevékenységi múlttal rendelkezik (abból árbevétele is van). A gazdaságátvevő 10 évvel legyen fiatalabb az átadónál (50 év alatti, 2026-ig a felső korhatár 60 év), legyen egyéni vállalkozó vagy őstermelő, és családi kapcsolatban vagy legalább 7 éve munkaviszonyban/jogviszonyban álljon az átadóval. A törvény további paramétereket szab meg, biztosítva, hogy az átadás ne jelentsen „trükkös megkerülést”, azaz ne csak formai átadás legyen. A földtulajdon és a használat kapcsán előírás, hogy a földek több, mint háromnegyedének az átadó tulajdonában vagy legalább öt éve a használatában kell lennie, illetve az átadónak bejegyzett földhasználóként, erdőgazdálkodóként kell szerepelnie a nyilvántartásban. Lehetőség van arra, hogy az átadó

¹³ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2100143.tv>

és az átvevő egy átmeneti, legfeljebb 5 éves időszakban közösen gazdálkodjon, amivel az átvevő fokozatosan válik a gazdaság irányítójává.

A tapasztalatok alapján kihívások is megfogalmazódnak.¹⁴ Ilyen felvetések például, hogy szigorúak az előfeltételek (korlátozott a résztvevők száma), az együttműködési időszak túlságosan rövid (nagy beruházások megtérülésénél ez probléma), az ügyintézési folyamat bürokratikus (ha a gazdaságátvevő valamely feltételt nem teljesít, akkor az átadás költséges lehet vagy a támogatás megvonható). Abban az esetben, ha valaki nincs családi kapcsolatban az átadóval, vagy korábban nem dolgozott a gazdaságban, az kimarad. Ez nem segíti azokat, akik kis gazdaságot akarnak indítani föld nélkül, vagy akik nem örökölnék, hanem vásárolnak.

2.4. Jó gyakorlatok

Azon országok jó gyakorlatait kerestük, amelyeknél az öregedés kevésbé jelent kitérítést az agráriumban. Így esett a választásunk Ausztriára, Lengyelországra és Franciaországra.

2.4.1. Mentori programok

Ausztria és több európai projekt (Farmwell, Ruralization) tapasztalata azt mutatja, hogy a generációváltás nemcsak anyagi, hanem jogi-adózási probléma is. Ausztriában léteznek olyan tanácsadó irodák (Hofübernahme), ahol szakjogászok, adótanácsadók és pszichológus mediátorok együtt segítenek. Ezek a mentorhálózatok a fiatal gazdákat tapasztalt üzemvezetőkkel kötik össze, akik 2-3 évig kísérik az indulást (üzleti terv, piacépítés, technológiafejlesztés). A lengyel Farmwell projektben konfliktuskezelési workshopokat szerveznek, hogy a fiatal és az idősebb generáció közti bizalmi töréseket csökkentsék. A magyar agráriumban gyakori a „családon belüli kimondatlan vita” és a késlekedő átadás. Egy országos tanácsadási hálózat felállítása (vármegyei szinten vagy a kamara közbenjárásával) csökkenthetné a veszteségeket és gyorsíthatná az átmenetet.

2.4.2. Bérleti földmodellek: a fiatalok helyzetbe hozása

Lengyelországban a helyi önkormányzatok és földalapok bevonásával létrehoztak olyan bérleti szerződéseket, amelyekkel a fiatal gazdák kedvezményesen juthatnak földhöz. A lengyel állam 2016 óta lényegében felfüggesztette a földek eladását, helyette a bérletet tette elsődlegessé. A földpiaci szabályozás célja, hogy mérsékelje a spekulációt, segítsék azokat, akik a földet ténylegesen mezőgazdasági célokra használják.¹⁵ A bérleti rendszer népszerű, mivel 2023-ban a rendszerért felelős KOWR 43 ezer hektárnyi állami földet adott bérbe, ami 5 százalékkal több, mint az előző évben.¹⁶

Franciaországban földforgalmi szervezet működik (SAFER), amely elővásárlási joggal támogatja a fiatalok földszerzését. A SAFER du Centre régió például 2023-ban közel 3000 hektárt biztosított fiatal agrárvállalkozóknak, ami a használt földterületek közel 30 százaléka volt.¹⁷ Ezen túlmenően olyan konstrukciót is kínálnak, hogy a SAFER megvásárolja a fiatal gazda

¹⁴ <https://www.agronaplo.hu/20250622/sok-a-buktato-itt-van-minden-amit-a-gazdasagatadasrol-tudni-kell-56098>

¹⁵ <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/landeninformatie/polen/achtergrond/landbouwgrond/changes-regarding-lease-of-agricultural-land-in-poland>

¹⁶ <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2025/02/19/record-demand-for-land-in-poland>

¹⁷ <https://www.saferducentre.fr/agriculteurs/linstallation-de-jeunes-agriculteurs-notre-priorite>

nevében egy földterületet, akinek 5 éve van visszavásárolni fokozatos tőkehozzájárulásokkal. 2022-ben 350 hektár földet vásároltak ilyen konstrukcióval.¹⁸

2.4.3. Nem családi öröklések ösztönzése

Osztrák kutatások szerint egyre gyakoribbak a családon kívüli farmátadások, mert sok gazda gyermeke nem folytatja a gazdaságot. Erre a célra nyilvános platformokat tartanak fenn, ahol a gazdák megtalálhatják örökösüket.¹⁹ Ez részben azért is sikeres, mert információátadás történik két generáció között, és hasznosabb helyzetkép kerül a fiatal gazda kezébe. Az adaptáció fontossága azért is fontos, mert így lehetőség van a vidéki társadalom megújulására.

2.4.4. Célzott képzések a fiataloknak

Franciaországban a telepítési támogatás csak akkor jár, ha a fiatal gazda elvégez bizonyos képzéseket (üzleti tervezés, agroökológia, menedzsment stb.). A gazdánál az Aide Jeune Agriculteur (AJA) támogatásnál feltételként szabták meg, hogy szakmai képesítést, valamint üzleti tervet mutassanak be.²⁰ Egy 2024-es IGF-jelentés a jövedelmi és nem-jövedelmi akadályokat vizsgálja a generációváltásban.²¹ Kiemelik, hogy a földhozzáférés támogatását akkor érdemes alkalmazni, ha azt adókedvezménnyel és képzéssel együtt biztosítják, különben a hatékonyság csökken.

2.5. Konklúzió

- + Az EU-ban a fiatal gazdák átlagosan kisebb birtokon gazdálkodnak, mint a középkorúak vagy az idősebbek. Magyarországon fordított a helyzet: a fiatal gazdák átlagosan nagyobb birtokokon (25 ha) működnek, mint az idősebbek (19 ha).
- + Az EU-ban az idősebb gazdák üzemeltetik a legtöbb területet (46 százalék), ennél a hazai átlag kedvezőtlenebb arányú (53 százalék). A fiatal gazdák aránya nálunk alacsony (12 százalék), míg Lengyelországban, Ausztriában vagy Litvániában ez az arány 25 százalék körül mozog.
- + Magyarországon a gazdák átlagéletkora 58 év, a 65+ korosztály aránya folyamatosan nő. Az idős gazdák nagy része halogatja a kilépést, több mint fele pedig még nem gondolkodott az átadáson. A bizonytalanság lassítja a fiatalok belépését.
- + Az észak- és dél-alföldi régiók kapták a legnagyobb forrásokat, mégis itt nőtt leginkább az idősek aránya. A puszta támogatás önmagában nem gyorsítja a generációváltást.
- + Ausztriában mentorhálózatok, mediáció és tanácsadói központok segítik az átadást. Lengyelországban bérleti földmodellek és állami földpolitika támogatja a fiatalok

¹⁸ <https://www.lafranceagricole.fr/safer-societe-damenagement-foncier-et-detablissement-rural/article/865506/six-jeunes-s-installent-suite-a-la-preemption-de-350-hectares>

¹⁹ Korzenszky, A. (2018). Extrafamilial farm succession: An adaptive strategy contributing to the renewal of peasantries in Austria. *Canadian Journal of Development Studies / Revue canadienne d'études du développement*, 39(3), 291–308. <https://doi.org/10.1080/02255189.2018.1517301>

²⁰ <https://www.europe-en-occitanie.eu/-FEADER-Occitanie-2023-2027->

²¹ <https://agriculture.gouv.fr/evaluation-des-freins-fiscaux-et-non-fiscaux-au-renouvellement-des-generations-en-matiere-agricole>

belépését. Franciaország elővásárlási joggal és képzési kötelezettségekkel segíti a fiatal gazdákat, mindezt forrástámogatással egybekötve.

- + A magyar gazdaságátadási törvény fontos mérföldkő a családi mező- és erdőgazdaságok fennmaradásában, ugyanakkor a jövőben indokolt lehet átgondolni az átmeneti időszak meghosszabbítását, és a lehetőséget szélesebb kör számára kibővíteni.
- + A magyar kormány lépései előre mutatóak, a két új támogatási forma segítheti a gazdaságtáadás hatékonyságát, ugyanakkor szükség van további jó gyakorlatok bevonására.

SZÁZADVÉG

